

Een bezem als geweer

Stand-up history in het klaslokaal

Er komt geschreeuw, gehuil en gelach uit het geschiedenislokaal. De docente Nederlands die naast het lokaal een toets aan het afnemen is, ergert zich dood aan de vele geluiden en ziet dat haar leerlingen onrustig worden. Om haar toets te kunnen redden, stormt ze het geschiedenislokaal binnen. Bij binnenkomst ziet ze de docent in zijn theatrale outfit staan en begint ze te lachen.

Gijs Korenblik is docent geschiedenis en maatschappijleer op het Merletcollege in Mill en docent maatschappijleer op het Isendoorn College in Warnsveld.

De docente Nederlands en haar leerlingen waren getuigen van het spektakel dat een geschiedenisles met de vertelvorm 'stand-up history' kan geven. Met de nodige fantasie van de geschiedenisdocent was een bezem veranderd in een geweer, werd een oude jas een uniform, was het bureau verbouwd tot een loopgraaf en was het lokaal omgevormd tot een theaterzaal. Ook de docent was veranderd in een historisch personage genaamd Jacques Histoire. Hij was een jonge vaderlandslievende Franse soldaat van 27 jaar die zich had aangemeld bij het Franse Tweede Leger en hij werd ingezet om te vechten in de loopgraven van Verdun. Jacques nam met een flinke dosis humor, een theatraal spektakel en een levendige historische vertelling de leerlingen mee naar de ervaringen van de soldaten en de contouren van het slagveld ten tijde van de Eerste Wereldoorlog.

Stand-up history

Er bestaat geen officiële benaming voor het toepassen van theater in je geschiedenisles. Maar de vertelvorm stand-up history is zeer passend als benaming. De vertelvorm leent namelijk zich

perfect voor het geschiedenisonderwijs, omdat verhalen de geschiedenis dichtbij brengen. De term 'stand-up history' is door de media in 2010 ontstaan, naar aanleiding van de theatersolo's (zoals *Daar werd wat groots verricht*) van cabaretier Diederik van Vleuten. In de ogen van Van Vleuten is stand-up history een vertelvorm die zowel ernstig, serieus als met een humoristische ondertoon is, waarin de verhalen van de gewone 'kleine' mensen raken aan de grote geschiedenis.

Behapbaar en concreet

Het vak geschiedenis is bij onze vmbo-leerlingen vaak niet populair. Het vak is nogal theoretisch en bevat bijvoorbeeld een hoog abstractiegehalte. Ook vinden de leerlingen tijdsbesef erg lastig en vinden zij de schoolboeken vaak saai. Daarnaast zijn de geschiedismethodes door middel van een soort 'theezakjesmethode' vormgegeven. De vwo-stof is namelijk de standaard en daar wordt steeds meer vanaf gehaald tot er een soort vmbo-niveau overblijft. Als docent moet jij dus alles uit de kast halen om het vak enigszins behapbaar te maken.¹ Het vertellen van een verhaal

¹ Amsenga, J., 'Geschiedenis op het vmbo', *Historisch Nieuwsblad* (2004).

² Wilschut, A., *Geschiedenisdidactiek. Handboek voor de vakdocent* (Bussum 2012).

op theatrale wijze is een perfecte manier om dat te bereiken. Met een theatraal verhaal kun je bijvoorbeeld abstracte begrippen, gebeurtenissen en ontwikkelingen concreet duiden. Begrippen zoals ideologie, fascisme, communisme of liberalisme krijgen namelijk door het theater een fysieke duiding.

De leerling doet mee

Tevens maakt de theatrale wijze het verhaal krachtiger. Zo wordt de leerling geëngageerd door het spektakel dat zich voor hem of haar afspeelt, want de leerling zit op de eerste rij van een theatervoorstelling. Verhalen kunnen onverwachte en onlogische momenten creëren en dit leidt voor de leerling tot spanningen en tot het stellen van vragen. Als er bijvoorbeeld vreemde of onbegrijpelijke zaken in het theaterstuk voorkomen, kunnen die aanleiding geven tot deze vragen. Zo zou de leerling erg betrokken kunnen zijn bij de hoofdpersoon van het verhaal en willen weten hoe het zal aflopen, waarom hij zo (vreemd) handelde of waarom hij op deze manier werd behandeld door andere personages. Bovendien verschilt stand-up history met het vertellen van een verhaal op een traditionele manier. Bij een traditioneel verhaal wordt er meestal een stuk tekst of historische bron door de docent voorgelezen, maar bij stand-up history zal de docent zelf het verhaal fysiek naspelen; de docent kruipt in de huid van een bekend of fictief historisch personage en plaatst dat in een historische context.²

Daarbij zorgt stand-up history ervoor dat je een les geeft die de leerlingen bijblijft. Zij zijn voornamelijk lessen gewend die een invulling

Linkerpagina: Het decor staat klaar voor een les met stand-up history. Hiernaast: Gijs Korenblik in actie.

BRICKS History

OPENING WINDOWS TO THE WORLD

BRICKS History is dé methode voor geschiedenis in de onderbouw van het tweetalig onderwijs (tto).

Key points

1. Strategische taalvaardigheidsontwikkeling
2. Wereldburgerschap en wereldgeschiedenis
3. Persoonsontwikkeling

Tell me more

Scan de QR-code voor een gratis proefhoofdstuk of maak een persoonlijke afspraak voor meer informatie.

3 Ankersmit, F., *De historische ervaring* (Groningen 1993).

4 Wilschut, A., *Geschiedenisdidactiek. Handboek voor de vakdocent* (Bussum 2012).

hebben aan de hand van het directe instructie-model. Een les die de werkvorm stand-up history bevat, is daarentegen een uitzondering op het dagelijkse schoolritme. Bovendien zorgt het spelen van theater voor een betere band met je klas. Je laat als docent namelijk een andere kant van jezelf zien, waardoor de leerlingen je beter leren kennen.

Voorwerpen voor historische sensatie

Daarnaast is de werkvorm zeer veelzijdig. Als docent kun je bijvoorbeeld historische voorwerpen inzetten om het toneelstuk te ondersteunen. Met het gebruik van een historisch voorwerp kan er bij de leerlingen een historische sensatie gecreëerd worden. Een Franse bajonet kan bijvoorbeeld de leerlingen een kleine glimp geven van het leven

‘Theater zorgt voor een betere band met je klas. Je laat als docent een andere kant van jezelf zien, waardoor de leerlingen je beter leren kennen’

van soldaten uit de Eerste Wereldoorlog.³ Daarnaast zijn verscheidene media goed bij stand-up history toe te passen. YouTube kan bijvoorbeeld de vertelvorm van video- en geluidseffecten voorzien en er kunnen ook historische films worden gebruikt om het stuk van meer context en spektakel te voorzien. Ook kan stand-up history

Historische voorwerpen die stand-up history kunnen ondersteunen in de klas.

dienen als historisch materiaal voor het aanleren van historisch redeneren. Het theatrale verhaal is namelijk een historische bron voor de leerling. De leerlingen zouden bijvoorbeeld tijdens een onderwijsleergesprek het verhaal ter discussie kunnen stellen of door middel van het stellen van historische vragen een historisch verantwoord beeld kunnen schetsen van het verleden. Verder kan stand-up history dienen als een lesonderdeel. Zo kan de vertelvorm worden ingezet ter inleiding van een nieuw hoofdstuk.

Randvoorwaarden

Om een goed historisch verhaal te vertellen, heeft vakdidacticus Arie Wilschut in zijn boek *Geschiedenisdidactiek. Handboek voor de vakdocent* (2012) drie rubrieken opgesteld. Allereerst is er de rubriek ‘concretisering’: een verhaal dient concreet en levendig te zijn. In het verhaal moet bijvoorbeeld duidelijk zijn waar het zich afspeelt. Hierbij moeten er beeldende details worden gegeven, omdat die bij plaatsbeschrijvingen van groot belang zijn. ‘Door de loopgraven liepen ratten, er hing een ondragelijke stank van lijken en de soldaten keken afgepeigerd.’ Tevens moet het verhaal bestaan uit veel belangrijke, maar soms ook onbelangrijke details. Hierdoor wordt het verhaal levendig en spreekt het tot de verbeelding van de luisteraar. Daarnaast moet het verhaal niet abstract zijn en moeten historische abstracte begrippen verpakt worden in een concrete uitvoering. Het begrip fascisme krijgt bijvoorbeeld door middel van de kenmerken van de stroming (zoals geweldsverheerlijking, persoonsverheerlijking) een concrete uitvoering in het verhaal. Ten tweede moet er worden voldaan aan de rubriek ‘personifiëring’. Een verhaal dient te bestaan uit mensen die een naam, een karakter, gedachten en gevoelens hebben. Er moet bijvoorbeeld een hoofdpersoon zijn, waarin de toehoorders zich bovendien kunnen inleven. Hij of zij moet bijvoorbeeld een uitgewerkte karakterstructuur hebben, met eigenschappen die je kunt leren kennen en die zowel iets voorspelbaars als iets onvoorspelbaars in zich hebben. Verder moeten de personen in het verhaal denken en spreken, want hiermee wordt het verhaal verlevendigd. Ten derde is er de rubriek ‘vertelkunst’. Die gaat over de vormgeving van het verhaal. Het moet niet te lang duren. Ook moet het een gelijksoortige opbouw hebben. Daarbij dient een verhaal een plot te hebben en te werken naar een hoogtepunt. Verder moet een verhaal niet onderbroken worden door extra uitleg.⁴ ■

Een stappenplan voor stand-up history in de les is te vinden op www.vgnkleio.nl.